

	<h2 style="color: red;">Verdiepingstekst 4.5</h2>	
	<h3>Repressieve seksuele vormingsmethoden</h3>	
		§4.8
 ①	30 minuten	

§4.8 Seksuele vorming van kinderen wordt hier nogmaals integraal in het grijze vak afgebeeld. Mogelijk is deze tekst al in het boek gelezen.

De basis voor seksuele vorming wordt gegeven op de basisschool. In een doorlopende leerlijn leren de leerlingen vanaf groep 1 t/m groep 8 over seksualiteit. Veel kinderen groeien op met het voorlichtingsproject *Kriebels in je buik* (basisonderwijs). Het is een digitaal lesspakket met online toegang. De leerkrachten kunnen van een portal zelf lessen samenstellen. De niet-digitale voorganger van *Kriebels in je buik*, de methode *Relaties en seksualiteit* van Rutgers, wordt door 30% van de Nederlandse basisscholen gebruikt (Mouthaan en Vlugt 2012; Cense, Martens, Maris, Janssen & De Graaf 2011b). De uitgangspunten voor beide lesmethoden worden hier geciteerd.

‘Seksuele en relationele vorming draagt bij aan persoonlijke groei, een positieve seksualiteitsbeleving en bevordering van het welzijn en de seksuele gezondheid.

Kinderen en jongeren zijn nieuwsgierig naar seksualiteit en hebben vragen over seksualiteit.

Informele bronnen zoals ouders, leeftijdgenoten of media spelen een belangrijke rol maar zijn niet altijd toereikend.

Kinderen en jongeren hebben behoefte aan een duidelijk kader waarbinnen ze positieve normen en waarden kunnen ontwikkelen met respect voor diversiteit.

Met de komst van sociale media hebben kinderen massaal toegang gekregen tot informatie over seksualiteit. De beelden en informatie over seksualiteit zijn vaak verdraaid, onevenwichtig of niet respectvol. Seksuele en relationele vorming kan deze beelden tegenspreken, corrigeren en nuanceren.’

(Cense, Martens, Maris, Janssen & De Graaf 2011b)

Met de methode *Kriebels in je buik* van Rutgers kunnen leerkrachten kinderen al vanaf jonge leeftijd (4 jaar) begeleiden bij hun seksuele en relationele vorming. De methode is onderverdeeld in vier thema’s:

- Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld
- Voorplanting en gezinsvorming
- Sociale en emotionele ontwikkeling
- Seksuele weerbaarheid

Bij de leeftijd passende onderwerpen worden behandeld. Zo komen in de onderbouw het zelfbeeld, het lichaam van jongens en meisjes, seksuele spelletjes en respect in de omgang met elkaar aan bod. In de middenbouw worden bijvoorbeeld verliefdheden verkend. In de bovenbouw wordt de puberteit behandeld maar ook seksuele dwang, grenzen en wensen, media, soa’s enzovoort. Er is in de werkvormen veel aandacht voor attitudevorming en communicatieve vaardigheden.

De methode is *evidence-based*: uit een effectonderzoek blijkt dat het leidt tot significante veranderingen op kennis (over relaties, seksualiteit en seksueel misbruik), attitude ten aanzien van homoseksualiteit en relaties, communicatie met vrienden en assertiviteit in vergelijking met jongeren die geen of ad hoc les op het gebied van relationele en seksuele vorming krijgen. De methode wordt door zowel docenten als

leerlingen positief gewaardeerd (Cense et al. 2011b). De methode *Kriebels in je buik* dateert van 2016 en wordt thans geactualiseerd. Aandachtpunten daarbij zijn o.a. de methode inclusiever en sekspositiever te maken.

Naast *Kriebels in je buik* bieden basisscholen ook weerbaarheidstrainingen aan, die zowel op het tegengaan van pesten als op de preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn gericht. Deze methoden worden beschreven in hoofdstuk 5 -> Zie bijvoorbeeld §5.8.1.2 Rots en water. Voor het speciaal onderwijs zijn er ook specifieke varianten van *Kriebels in je buik* en weerbaarheidstrainingen.

Het Rutgers kenniscentrum heeft veel expertise over seksuele en relationele voorlichting en vorming in huis, maar er zijn ook andere kenniscentra of schoolkoepels die specifieke voorlichtingsmethoden uitgeven. Er zijn de laatste jaren repressieve seksuele vormingsmethoden ontwikkeld met als uitgangspunt de interpretatie van de Bijbel of de Koran. Deze methoden voldoen niet aan de criteria van de UNESCO. 'Seksuele vorming wordt gekenmerkt door een positieve benadering van seksualiteit die seksuele gevoelens, verlangen en plezier accepteert als essentiële componenten van de seksualiteit van jongeren.' (UNESCO 2018).

Repressieve voorlichtingsmethoden

Het Rutgers kenniscentrum heeft veel expertise over seksuele en relationele voorlichting en vorming in huis, maar er zijn ook andere kenniscentra of schoolkoepels die specifieke voorlichtingsmethoden uitgeven. Er zijn de laatste jaren methoden ontwikkeld met als uitgangspunt de interpretatie van de Bijbel of de Koran, waarbij seks verboden is buiten het huwelijk tussen man en vrouw. Dit zijn repressieve methoden: lust, flirten, verleiden en seksueel contact worden verboden en als zondig (haram) gezien buiten het huwelijk tussen man en vrouw. We beschrijven hier twee lesmethoden: de orthodox-christelijke *Wonderlijk gemaakt* (Van der Gouwe-Dingemans, Van 't Hof-Breugel, Bredemeijer-Bakker & Nijssse 2016) en de salafistisch-islamitische methode *Help, ik word volwassen* (Claassen 2015a 2015b).

Actualisatie 2023

Beide methoden verkeerden op of over de grens wat acceptabel is binnen de Nederlandse grondwet, de Wet op het primair onderwijs en andere wet en regelgeving in Nederland. Er was veel maatschappelijk verzet tegen deze methoden, ook binnen christelijke en islamitische kringen. COC-Nederland heeft zich tegen beide lesmethoden uitgesproken en heeft opgeroepen tot actie om op te treden tegen de methoden die zij LHBTI-vijandig achten (2018 2019b).

Wonderlijk gemaakt heeft de methode in 2021 op basis van deze kritiek geheel herzien. *Help, ik word volwassen* wordt voor zover bekend niet meer gedrukt en gebruikt op scholen.

Wonderlijk gemaakt

Wonderlijk gemaakt is een seksuele voorlichtingsserie voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs met een speciale module voor het speciaal onderwijs. De onderwerpen komen overeen met de Rutgersprojecten: lichamelijke veranderingen, normen en waarden, weerbaarheid, nee zeggen en seksualiteit in onze maatschappij. De methode bevat zowel voorlichting als relationele vorming.

Wonderlijk gemaakt leert kinderen en jongeren om te gaan met seksualiteit met de Bijbel als richtlijn en vanuit verwondering richting de Schepper en richting elkaar. Dit impliceert andere standpunten ten aanzien van seks en van seksuele diversiteit. De methode neemt als uitgangspunt dat God het huwelijk heeft bestemd voor seks tussen man en vrouw. **Sinds 2021 wordt veel meer erkenning gegeven aan de seksuele diversiteit binnen onze samenleving.**

Er wordt door sommige christenen onderscheid gemaakt tussen de homofiele medemens en de homoseksuele praktijk en dat werd ook verwoord in een eerdere versie van de methode. Daarop kwam er kritiek dat de methode niet voldeed aan de eisen die de kerndoelen stellen. Dit werd aangepast: de medemens mag niet veroordeeld worden, maar moet juist volledig aanvaard en gerespecteerd worden. De leerlingen worden ook opgeroepen om verdraagzaam te zijn, niet te negeren, niet te pesten, niet uit te

schelden.

De homoseksuele en biseksuele praktijk, zoals deze in onze moderne samenleving wordt geaccepteerd, is voor sommige Bijbelgetrouwe christenen echter niet acceptabel. Omdat voor mensen met een verstandelijke beperking een huwelijk zeldzaam is, zullen zij zich net als andere ongetrouwde mensen en homoseksuelen dienen te onthouden van seksuele contacten (Van der Gouwe-Dingemanse et al. 2016). ~~Dit staat op gespannen voet met het Nederlandse overheidsbeleid en de door de WHO geformuleerde seksuele rechten van de mens.~~

Help! Ik word volwassen

De lesmethode *Help! Ik word volwassen* bestaat uit twee boekjes, een voor meisjes (*Mijn lichaam, mijn sieraad*) en een voor jongens (*Mijn lichaam, zo werkt dat dus*). Er is geen docentenhandleiding beschikbaar. De methode is bestemd voor islamitische basisscholen, groep 7 en 8 en de brugklas. De boekjes zijn vrij slordig vormgegeven, er staan veel tyfouten in. Ze zijn qua niveau eerder geschikt voor brugklassers dan basisscholieren. Leerkrachten die de methode gebruiken zeggen: het is te abstract.

LHBTI

In de lesmethode wordt jonge scholieren voorgespiegeld dat de straf voor homoseksuelen verblindende, een stenenregen en de dood zou zijn, en dat Allah homoseksualiteit zou verafschuwen. De boekjes stellen onder meer dat het volgens de islam niet zou zijn toegestaan dat transpersonen in transitie gaan. Verder stelt de methode dat Allah 'vrouwen die op mannen proberen te lijken' zou vervloeken. Weliswaar wordt er gesteld dat de islam geweld tegen homo's afkeurt (Coban 2019), maar in het leslokaal zal een homoseksuele moslimjongere na het lezen van de gruwelijke teksten en de afschuw van Allah van homoseksualiteit zich beslist onveilig voelen. In dit hoofdstuk voldoen gebruikers van deze methode niet aan de wettelijke plicht om zorg te dragen voor de sociale, psychische en fysieke veiligheid van iedere leerling, ook een lesbische of een homoseksuele leerling, zoals vastgelegd in de Wet op het primair onderwijs (WPO 2018, art. 4c). Sinds augustus 2021 is de veiligheid van LHBTI-leerlingen en docenten ook geborgd in de wet burgerschapsvorming (COC 2021).

Jongens en meisjes

Meisjes krijgen kledingvoorschriften en er wordt een vergelijking gemaakt met 'ongelovigen', waarmee allen wordt bedoeld die geen moslim zijn, ook christenen en joden. 'Mannen en vrouwen doen anders en ze denken anders. Dat heeft Allah expres zo bedacht, omdat mannen en vrouwen andere taken hebben gekregen in het leven en bij die taken horen ook andere eigenschappen. (...) Een van de dingen waar mannen en vrouwen in verschillen is de manier waarop en de mate waarin mannen zich tot vrouwen aangetrokken voelen.' Hier wordt mannen stereotype een natuurlijke aanleg toebedeeld dat ze 'de hele tijd naar de mooie lichaamsdelen van vrouwen kijken' en vrouwen zich zo moeten kleden, dat mannen alleen hun gezicht en handen kunnen zien (Claassen 2016a, p. 42). Dit botst met de emancipatie van vrouwen en mannen in de Nederlandse samenleving.

Elders staat dat jongens en meisjes oogcontact moeten vermijden, omdat het zoeken van oogcontact met een jongen of meisje in de islam het begin is van het vragen om iemands aandacht, wat het begin kan zijn van een verboden relatie (Claassen 2015a, p. 50). Meisjes mogen geen 'kleding van ongelovigen' dragen. Jongens en meisjes krijgen het gebod dat ze niet op plekken mogen komen waar de geslachtsdelen van andere mannen zijn te zien of waar strakke zwembroeken zijn te zien: sauna (hamam), zwembad of strand. Sterker nog: het gaat om het bedekken van de regio tussen navel en knieën, dus geslachtsdelen, buik, billen en dijen (Claassen 2015b, p. 36). Dit brengt moslimjongens en meisjes in een lastig parket als ze bijvoorbeeld zwemles krijgen. De Onderwijsraad heeft oktober 2021 een advies uitgebracht aan de regering. Hierin wordt de regering opgeroepen heldere kaders te verschaffen welke stof dient te worden behandeld in de democratische rechtstaat en welke stof niet behandeld mag worden. Deze methode voldoet niet aan de eisen die aan onderwijs in Nederland gesteld moeten worden en zou dus verboden moeten worden (Onderwijsraad 2021).

Seks en zwangerschap

Alle seks voor het huwelijk tussen man en vrouw is verboden, ook masturbatie. Het hoofdstuk over hoe baby's worden gemaakt bevat hoofdzakelijk informatie over teksten uit de Koran van 1.400 jaar geleden en lijkt pedagogisch-didactisch niet aan te sluiten bij het niveau van kinderen van 11 à 12 jaar.

Vrouwenbesnijdenis

Er is ook een ambivalente passage over besnijdenis van jongens en meisjes, onder het kopje: 'Gebruiken die bij onze natuurlijke aanleg horen'. Eerste zin: 'Allah heeft bepaalde daden verplicht gesteld voor al Zijn profeten en hun volgelingen.' Verderop volgen nuanceringen: vrouwenbesnijdenis is niet verplicht, komt in de meeste islamitische landen niet voor en de profeet verbiedt verminking. Hier ontbreekt verwijzing naar het feit dat vrouwenbesnijdenis in Nederland een strafbaar delict is met gevangenisstraffen tot 12 jaar, hoger als de ouders opdracht geven tot besnijdenis.

Oordeel

De Wet op het Primair Onderwijs schrijft de taak van scholen voor op het gebied van kennis en respect voor een aantal basale waarden waarop onze democratische rechtsstaat steunt: vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, begrip, verdraagzaamheid, afwijzen van onverdraagzaamheid en afwijzen van discriminatie. Deze waarden zijn gebaseerd op de grondrechten uit hoofdstuk 1 van de Nederlandse grondwet en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De inhoud van deze methode staat op gespannen voet met het beginsel van gelijkheid tussen man en vrouw, met de seksuele rechten van de mens en met de gelijkwaardigheid tussen hetero en homo.

Leerlingen die met deze methode opgroeien worden niet gestimuleerd tot sociale integratie, een opdracht in de WPO (art. 8.3.b). Het verschil tussen gelovigen en ongelovigen wordt benadrukt en er wordt uitgedragen dat de islam de enige juiste godsdienst is, alle overige gelovige en niet-gelovige mensen zijn 'ongelovigen'. Het verbod op oogcontact dat in deze methode gepropageerd wordt, stelt deze jongeren voor een onmogelijke opgave. In het po en in het vo wordt in Nederland uitgegaan van de norm elkaar aan te kijken als je met elkaar communiceert. Ook de arbeidsparticipatie van deze jongeren wordt belemmerd door deze verboden.

De methode draagt niet bij aan begrip voor 'niet-gelovigen'. Het leidt tot onverdraagzaamheid jegens transgenders en homoseksuelen (Allah spreekt zijn afschuw uit) en tot ongelijkheid tussen man en vrouw.

De methode kreeg in september 2019 nationale aandacht door onderzoek reportages van *Nieuwsuur* en *NRC Handelsblad*. Het zorgde voor veel maatschappelijke verontwaardiging. In de *Nieuwsuur*-uitzending en in de *NRC* spreken ook imams en anderen uit de Nederlandse moslimgemeenschap hun afkeuring uit over de lesmethode. De COC-voorzitter wil dat de Onderwijsinspectie optreedt tegen de betreffende scholen en zorgt dat de methode niet meer gebruikt wordt (COC 2019b). De minister van Onderwijs heeft opdracht gegeven aan de Onderwijsinspectie tot grondig onderzoek. Het onderzoek van de Onderwijsinspectie gaf geen helder oordeel, mede omdat duidelijke richtlijnen ontbreken. Mede daarom is de wet op de burgerschapsvorming aangepast (1-8-21) en is een specifieke passage opgenomen die scholen verplicht stelt om de sociale veiligheid van allen (specifiek ook LHBT-leerlingen en personeel) en de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen te borgen. De Onderwijsinspectie heeft in een recent advies ook duidelijk afstand genomen van de in deze verdiepingstekst beschreven onderwijspraktijk. Binnen de nieuwe kaders behoort dit verboden te worden.